

Vallag;

utfärdad den 24 november 2005.

SFS 2005:837

Utkom från trycket
den 2 december 2005

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs följande.

AVDELNING I. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om genomförande av val till riksdagen, landstings- och kommunfullmäktige samt Europaparlamentet.

Vissa grundläggande bestämmelser om val finns i regeringsformen och kommunallagen (1991:900).

Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande.

AVDELNING I. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap. – Inledande bestämmelser

2 kap. – Partier och kandidater

3 kap. – Valmyndigheter m.m.

4 kap. – Valkretsar och valdistrikt m.m.

5 kap. – Röstlängder och röstkort

6 kap. – Valsedlar och kuvert

AVDELNING II. GENOMFÖRANDE AV VAL

7 kap. – Allmänna bestämmelser om röstning

8 kap. – Allmänna bestämmelser om röstmottagning

9 kap. – Röstmottagning i vallokal

10 kap. – Röstmottagning i röstningslokal

AVDELNING III. RÄKNING AV RÖSTER

11 kap. – Preliminär rösträkning i vallokal

12 kap. – Valnämndens rösträkning

13 kap. – Slutlig rösträkning

AVDELNING IV. FÖRDELNING AV MANDAT

14 kap. – Fördelning av mandat

AVDELNING V. AVSLUTANDE BESTÄMMELSER

15 kap. – Överklagande

¹ Prop. 2004/05:163, bet. 2005/06:KU9, rskr. 2005/06:33.

När val skall hållas

2 § Val skall alltid hållas på en söndag.

3 § Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige skall hållas samma dag. Valdag skall vara den tredje söndagen i september. Val till Europaparlamentet skall hållas i juni vart femte år.

Vid omval till riksdagen bestämmer regeringen vilken dag som skall vara valdag. Vid omval till landstings- eller kommunfullmäktige bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med länsstyrelsen, vilken dag som skall vara valdag.

Vid extra val enligt 3 kap. 4 § regeringsformen bestämmer regeringen vilken dag som skall vara valdag.

Vid extra val enligt 6 kap. 3 § regeringsformen bestämmer riksdagens talmän, efter samråd med den centrala valmyndigheten, vilken dag som skall vara valdag.

Särskilda bestämmelser om val till Europaparlamentet²

4 § Den som har rösträtt vid val till riksdagen har rösträtt också vid val till Europaparlamentet.

Medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater (unionsmedborgare) som har rösträtt vid val till landstings- och kommunfullmäktige och som vid val till Europaparlamentet inte röstar i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, har rösträtt vid ett sådant val i Sverige.

5 § Valbar till Europaparlamentet är var och en som har rösträtt enligt 4 §. Unionsmedborgare är dock valbara endast under den ytterligare förutsättningen att de enligt 2 kap. 11 § visar att de i sitt hemland inte förlorat sin valbarhet vid val till Europaparlamentet.

6 § Ett uppdrag som ledamot av Europaparlamentet är inte förenligt med att vara

1. ledamot av ett nationellt parlament,
2. ledamot av regeringen i en medlemsstat,
3. ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission,
4. domare, generaladvokat eller justitiesekreterare i Europeiska gemenskapernas domstol eller förstainstansrätt,
5. ledamot av Europeiska centralbankens direktion,
6. ledamot av Europeiska revisionsrätten,
7. EU-ombudsman,
8. medlem av Ekonomiska och sociala kommittén i Europeiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen,
9. medlem av sådana kommittéer eller andra organ som har tillsatts enligt fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen för att förvalta gemenskapernas medel eller för att utföra en permanent och direkt förvaltningsuppgift,

² Jfr EGT L 278, 8.10.1976, s. 5 (Celex 41976X1008(01)), EGT L 329, 30.12.1993, s. 34 (Celex 31993L0109) och EGT L 283, 21.10.2002, s. 1 (Celex 32002D0772).

10. styrelseledamot, direktionsledamot eller anställd i Europeiska investeringsbanken, eller

11. tjänsteman eller annan anställd i aktiv tjänst inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller i organ som är knutna till dem eller i Europeiska centralbanken.

2 kap. Partier och kandidater

Registrering av partibeteckning

1 § Ett parti som vill registrera sin beteckning skall skriftligen anmäla detta hos den centrala valmyndigheten. Om anmälan görs senast den sista februari det år val skall hållas, gäller registreringen från och med det valet.

Om det är fråga om ett annat slag av val än ordinarie val till riksdagen, ordinarie val till landstings- och kommunfullmäktige eller val till Europaparlamentet, skall en anmälan i stället göras senast en vecka efter det att beslutet om valdag har meddelats för att registreringen skall gälla från och med det valet.

2 § Av en anmälan skall det framgå vilket slag av val den gäller. Om den avser val till landstings- eller kommunfullmäktige, skall det framgå vilket landsting eller vilken kommun den gäller.

Tillsammans med en anmälan skall partiet lämna förklaringar enligt 4 § eller ett intyg om att sådana förklaringar har visats upp för notarius publicus.

3 § En partibeteckning skall registreras om följande villkor är uppfyllda:

1. Partibeteckningen skall bestå av eller innehålla ord.
2. Om ett parti inte redan är representerat i den beslutande församling som anmälan gäller, skall denna ha ett dokumenterat stöd av minst
  - a) för val till riksdagen: 1 500 personer som har rösträtt i hela landet,
  - b) för val till landstings- eller kommunfullmäktige: 100 respektive 50 personer som har rösträtt i det landsting eller den kommun som anmälan gäller,
  - c) för val till Europaparlamentet: 1 500 personer som har rösträtt i hela landet.
3. Partibeteckningen skall inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som redan
  - a) är registrerad, eller
  - b) har anmälts för registrering, om beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val.
4. Partibeteckningen skall inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som tidigare gällt för samma slag av val men som avregistrerats för högst fem år sedan på grund av namnbyte.

4 § De som enligt 3 § 2 stöder en anmälan om registrering skall egenhändigt underteckna en förklaring om stödet. Av förklaringen skall deras namn och personnummer framgå samt var de är folkbokförda.

5 § Om en partibeteckning registreras för val till riksdagen, gäller registreringen också för val till landstings- och kommunfullmäktige i hela landet samt för val till Europaparlamentet. Om registreringen avser val till lands-

tingsfullmäktige, gäller den val i det landstinget och val till kommunfullmäktige i de kommuner som ligger inom landstinget. I övriga fall gäller registreringen endast för det val som anmälan avser.

6 § Om ett parti som har registrerat en partibeteckning medger det, kan ett annat parti få samma beteckning registrerad

1. för val till riksdagen även om beteckningen redan är registrerad för val till landstings- eller kommunfullmäktige, eller

2. för val till landstingsfullmäktige, även om partibeteckningen redan är registrerad för val till kommunfullmäktige inom landstinget.

Detta gäller också om det första partiets ansökan ännu inte lett till registrering, när det andra partiet lämnar in sin ansökan.

7 § En registrerad partibeteckning skall avregistreras om partiet

1. begär det, eller

2. inte har anmält kandidater för två ordinarie val i följd till riksdagen, till landstings- eller kommunfullmäktige eller till Europaparlamentet.

8 § När en partibeteckning har registrerats eller avregistrerats, skall den centrala valmyndigheten kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar.

Anmälan av kandidater

9 § Ett parti som vill anmäla samtliga sina kandidater för ett visst val skall skriftligen göra detta hos den centrala valmyndigheten eller, i den utsträckning som regeringen bestämmer, länsstyrelsen.

Tillsammans med anmälan skall partiet lämna en egenhändigt undertecknad förklaring från varje kandidat att han eller hon samtycker till anmälan.

10 § En anmälan av kandidater skall avse

1. för val till riksdagen: en viss valkrets,

2. för val till kommun- eller landstingsfullmäktige: kommunen eller landstinget,

3. för val till Europaparlamentet: hela landet.

11 § Unionsmedborgare som inte är svenska medborgare och som önskar kandidera vid val till Europaparlamentet skall i en egenhändigt undertecknad försäkran till den centrala valmyndigheten

1. ange sin nationalitet och sin adress i Sverige,

2. ange den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och

3. förklara att de inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat.

Tillsammans med en sådan försäkran skall unionsmedborgaren lämna ett intyg av den behöriga myndigheten i hemstaten att valbarheten inte gått förlorad där eller att denna diskvalifikationsgrund inte finns såvitt myndigheten vet. En underrättelse om att en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet skall sändas till valmyndigheten i den stat där personen är medborgare.

12 § En anmälan av kandidater skall inte beaktas, om partiet inte kan visa att det har fått kandidaternas samtycke till att anmäla dem. En kandidat som inte visar upp ett intyg enligt 11 § andra stycket får inte kandidera. Om en sådan kandidat anmäls till ett val, skall anmälan inte beaktas.

13 § Den centrala valmyndigheten skall inför varje val

1. besluta när kandidaterna senast skall anmälas och kungöra detta beslut i Post- och Inrikes Tidningar,
2. underrätta varje parti som registrerat sin partibeteckning om tidpunkten, och
3. bestämma när försäkran enligt 11 § senast skall lämnas.

3 kap. Valmyndigheter m.m.

Valmyndigheter

1 § Det skall finnas en central valmyndighet som har det övergripande ansvaret för frågor om val.

2 § Länsstyrelsen är regional valmyndighet med ansvar i länet för frågor om val.

3 § I varje kommun skall det finnas en valnämnd, som är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för frågor om val.

Att kommunerna skall se till att det finns en vallokal för varje valdistrikt framgår av 4 kap. 20 §.

I val som gäller hela landet ansvarar varje kommun också för att det i kommunen finns röstningslokaler som i fråga om öppethållande, tillgänglighet och lokalisering ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att som röstningslokal använda en lokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, skall saken underställas länsstyrelsen. Kommunen skall ange varför någon annan lokal inte kan användas i stället och vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att komma till rätta med bristen inför senare val. Länsstyrelsen beslutar därefter om kommunen får använda lokalen i fråga för det aktuella valet.

Röstmottagare

4 § På varje röstmottagningsställe skall det finnas så många röstmottagare som behövs för att röstmottagningen skall kunna genomföras.

För varje valdistrikt skall det utses minst fyra röstmottagare, varav en ordförande och en ersättare för ordföranden. Vid röstmottagningen skall minst tre av röstmottagarna vara närvarande i vallokalen. En av dessa skall vara ordföranden eller ordförandens ersättare.

5 § Röstmottagare förordnas av valnämnden. Röstmottagare hos en utlandsmyndighet förordnas dock av myndighetens chef. Om valnämnden har beslutat att röstmottagning skall äga rum på ett sjukhus, en kriminalvårds-

anstalt, ett häkte eller någon liknande inrättning, får nämnden överlåta åt den som är chef för inrättningen att förordna röstmottagare där.

Alla som är valbara till ledamöter i valnämnden är skyldiga att ta emot ett uppdrag som röstmottagare i ett valdistrikt, om de inte har ett giltigt hinder.

Lantbrevbärare

6 § Posten AB skall biträda vid val genom att de lantbrevbärare som är anställda av bolaget skall vara bud enligt bestämmelserna i 7 kap.

Vid val som inte gäller hela landet får den centrala valmyndigheten begränsa Posten AB:s skyldighet enligt första stycket.

4 kap. Valkretsar och valdistrikt m.m.

Valkretsar

1 § För val till riksdagen, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige skall det finnas geografiskt avgränsade områden för vilka det skall väljas ledamöter till den beslutande församling valet gäller (valkretsar). För val till Europaparlamentet utgör landet en enda valkrets.

Om inte annat anges skall vid tillämpningen av detta kapitel antalet röstberättigade vid ett val beräknas på grundval av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet den 1 mars valåret.

Val till riksdagen

2 § Vid val till riksdagen är landet indelat i följande valkretsar:

1. Stockholms kommun,
2. Stockholms läns valkrets (Stockholms län med undantag av Stockholms kommun),
3. Uppsala län,
4. Södermanlands län,
5. Östergötlands län,
6. Jönköpings län,
7. Kronobergs län,
8. Kalmar län,
9. Gotlands län,
10. Blekinge län,
11. Malmö kommun,
12. Skåne läns västra valkrets (Bjuvs, Eslövs, Helsingborgs, Höganäs, Hörby, Höörs, Landskrona och Svalövs kommuner),
13. Skåne läns södra valkrets (Burlövs, Kävlinge, Lomma, Lunds, Sjöbo, Skurups, Staffanstorps, Svedala, Trelleborgs, Vellinge och Ystads kommuner),
14. Skåne läns norra och östra valkrets (Bromölla, Båstads, Hässleholms, Klippans, Kristianstads, Osby, Perstorps, Simrishamns, Tomelilla, Åstorps, Ängelholms, Örkelljunga och Östra Göinge kommuner),
15. Hallands län,
16. Göteborgs kommun,

17. Västra Götalands läns västra valkrets (Härryda, Kungälv, Lysekils, Munkedals, Mölndals, Orusts, Partille, Sotenäs, Stenungsunds, Strömstads, Tanums, Tjörns, Uddevalla och Öckerö kommuner),

18. Västra Götalands läns norra valkrets (Ale, Alingsås, Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Herrljunga, Lerums, Lilla Edets, Melleruds, Trollhättans, Vårgårda, Vänersborgs och Åmåls kommuner),

19. Västra Götalands läns södra valkrets (Bollebygd, Borås, Marks, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommuner),

20. Västra Götalands läns östra valkrets (Essunga, Falköpings, Grästorps, Gullspångs, Götene, Hjo, Karlsborgs, Lidköpings, Mariestads, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholms, Töreboda och Vara kommuner),

21. Värmlands län,

22. Örebro län,

23. Västmanlands län,

24. Dalarnas län,

25. Gävleborgs län,

26. Västernorrlands län,

27. Jämtlands län,

28. Västerbottens län, och

29. Norrbottens län.

3 § Den centrala valmyndigheten skall senast den 30 april det år då ordinarie val skall hållas besluta hur många fasta valkretsmandat som varje valkrets skall ha. Det skall göras på följande sätt.

Varje valkrets skall få ett fast valkretsmandat för varje gång som antalet personer som har rösträtt i valkretsen är jämnt delbart med en tredjedel av antalet personer som har rösträtt i hela landet.

Om inte alla fasta valkretsmandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandaten i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. Om överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, skall lotten avgöra vilken valkrets som skall få mandatet.

4 § Ändrad länsindelning eller ändrad kommunal indelning skall beaktas vid val till riksdagen redan från och med den dagen ändringen har beslutats, om beslutet kommer att påverka antalet fasta valkretsmandat och det träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie val till riksdagen har hållits.

Val till landstingsfullmäktige

5 § Vid val till landstingsfullmäktige skall landsting delas in i valkretsar.

En valkrets skall omfatta en eller flera kommuner, om inte något annat följer av 6 § andra stycket.

6 § En valkrets bör utformas så att den kan beräknas få minst åtta fasta valkretsmandat. Den bör ha en sammanhängande gränslinje.

En del av en kommun får bilda en valkrets tillsammans med en annan kommun, en del av en annan kommun eller delar av andra kommuner, om valkretsen annars inte kan beräknas få minst åtta fasta valkretsmandat. En kommun får också delas in i två eller flera valkretsar, om man på så sätt kan uppnå en lämpligare valkretsindelning.

7 § Om en kommun delas in i två eller flera valkretsar för val till landstingsfullmäktige och om kommunen är indelad i valkretsar för val till kommunfullmäktige, skall gränsen för en valkrets för val till landstingsfullmäktige sammanfalla med gränsen för en valkrets för val till kommunfullmäktige.

8 § Indelningen i valkretsar skall, sedan kommunerna inom landstinget har fått tillfälle att yttra sig, beslutas av landstingsfullmäktige senast den 31 oktober året före det valår då den nya indelningen skall gälla för första gången. För att gälla skall beslutet vara fastställt av länsstyrelsen.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om indelning i valkretsar får meddelas senare än den dag som anges i första stycket.

9 § Mandaten i landstingsfullmäktige består av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat.

Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat. Om talet blir brutet när antalet fasta valkretsmandat beräknas, skall det rundas av till närmaste lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

10 § Länsstyrelsen skall senast den 30 april det år då ordinarie val skall hållas besluta hur många fasta valkretsmandat som varje valkrets skall ha. Det skall göras på följande sätt.

Antalet personer som har rösträtt i landstinget delas med antalet fasta valkretsmandat och därefter delas antalet personer som har rösträtt i varje valkrets med det tal som blir resultatet av den beräkningen. Varje gång som antalet som har rösträtt i en valkrets är jämnt delbart med detta tal får den valkretsen ett mandat.

Om inte alla fasta valkretsmandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandaten i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. När överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, skall lotten avgöra vilken valkrets som skall få mandatet.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om fördelning av mandat får meddelas senare än den dag som anges i första stycket.

Val till kommunfullmäktige

11 § Vid val till kommunfullmäktige är kommunen en enda valkrets, om inte något annat följer av 12 §.

12 § Om en kommun har fler än 6 000 personer som har rösträtt, får kommunen delas in i två eller flera valkretsar. Om det finns fler än 24 000 som har rösträtt i en kommun eller om det för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige, skall kommunen delas in i två eller flera valkretsar. En kommun som har färre än 6 000 personer som har rösträtt får delas in i två eller flera valkretsar endast om det finns synnerliga skäl för det.

Antalet röstberättigade skall beräknas på grundval av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet den 1 mars det år beslutet om valkretsindelning fattas.

En valkrets skall utformas så att den får minst 15 kommunfullmäktige. Den skall ha en sammanhängande gränslinje, om det inte finns särskilda skäl för något annat. Antalet fullmäktige för hela kommunen skall fördelas så jämnt som möjligt.

13 § Indelningen i valkretsar skall beslutas av kommunfullmäktige senast den 31 oktober året före det valår då den nya indelningen skall gälla för första gången. För att gälla skall beslutet vara fastställt av länsstyrelsen.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om indelning i valkretsar får meddelas senare än som sägs i första stycket.

14 § Samtliga mandat i kommunfullmäktige är fasta mandat.

Om en kommun är indelad i flera valkretsar, skall länsstyrelsen senast den 30 april det år då ordinarie val skall hållas besluta hur många mandat som varje valkrets skall ha. Det skall göras på följande sätt.

Antalet personer som har rösträtt i kommunen delas med antalet mandat och därefter delas antalet personer som har rösträtt i varje valkrets med det tal som blir resultatet av den beräkningen. Varje gång som antalet som har rösträtt i en valkrets är jämnt delbart med detta tal får den valkretsen ett mandat.

Om inte alla mandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandaten i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. Om överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, skall lotten avgöra vilken valkrets som skall få mandatet.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om fördelning av mandat får meddelas senare än som sägs i andra stycket.

15 § Om antalet mandat som en valkrets får enligt 14 § blir mindre än 15, skall antalet ändå bestämmas till 15. Antalet mandat i övriga kretsar skall då jämkas i motsvarande utsträckning. I ett sådant fall skall valkretsindelningen omprövas före nästa val.

Valdistrikt

Indelning

16 § Varje kommun skall delas in i geografiska röstningsområden (valdistrikt).

Om det inte finns särskilda skäl för något annat, skall för varje fastighet samtliga röstberättigade hänföras till samma valdistrikt.

Om kommunen har fler än en valkrets för val till kommunfullmäktige, skall varje sådan krets omfatta ett eller flera valdistrikt.

17 § Ett valdistrikt skall omfatta mellan 1 000 och 2 000 röstberättigade. Om det finns särskilda skäl, får ett valdistrikt omfatta färre än 1 000 eller fler än 2 000 röstberättigade. Ett valdistrikt får omfatta färre än 300 röstberättigade endast om det finns synnerliga skäl.

På förslag av kommunfullmäktige skall länsstyrelsen besluta om kommunens indelning i valdistrikt. Kommunen skall se över indelningen året närmast före det år då ordinarie val till riksdagen skall hållas.

Om det behövs får länsstyrelsen självmant besluta om indelningen i valdistrikt. Innan länsstyrelsen fattar ett sådant beslut, skall kommunfullmäktige få tillfälle att yttra sig.

18 § Länsstyrelsens beslut om indelning i valdistrikt skall meddelas senast den 1 december året före det år då beslutet skall tillämpas första gången. Om det behövs med hänsyn till ändringar i fastighetsindelningen, får beslut om mindre ändringar i indelningen i valdistrikt meddelas även efter denna tidpunkt.

19 § Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om indelning i valdistrikt får meddelas senare än den dag som anges i 18 §.

Vallokaler

20 § Varje kommun skall se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

För varje valdistrikt skall det finnas en vallokal.

Om en kommun anser att det av särskilda skäl finns behov av att använda en vallokal som inte uppfyller kravet på tillgänglighet, skall det förfarande som anges i 3 kap. 3 § sista stycket tillämpas.

21 § En vallokal skall vara öppen för röstning

1. vid val till Europaparlamentet: mellan klockan 8.00 och 21.00,
2. vid övriga val: mellan klockan 8.00 och 20.00.

Om väljarna i ett valdistrikt ändå har tillräckligt goda möjligheter att rösta, får kommunen bestämma att de öppettider som sägs i första stycket skall begränsas för en viss vallokal. En vallokal måste dock alltid vara öppen

1. vid val till Europaparlamentet: minst mellan klockan 9.00 och 13.00 samt mellan klockan 17.00 och 21.00,
2. vid övriga val: minst mellan klockan 9.00 och 13.00 samt mellan klockan 17.00 och 20.00.

Om kommunen avser att begränsa öppethållandet i en vallokal, skall kommunen samråda med länsstyrelsen innan den beslutar i saken. Kommunen skall ange varför den gjort bedömningen att väljarna får tillräckligt goda möjligheter att rösta trots begränsningen.

Kungörande av beslut

22 § Den centrala valmyndighetens beslut enligt 3 § skall omedelbart kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

5 kap. Röstlängder och röstkort

Röstlängder

1 § Vid val skall den centrala valmyndigheten för varje valdistrikt upprätta en förteckning över dem som är röstberättigade i valet (röstlängd).

Röstlängderna skall grundas på de uppgifter som 30 dagar före valdagen finns i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet och i fastighetsregistret enligt lagen (2000:224) om fastighetsregister.

2 § Svenska medborgare som inte längre är folkbokförda här i landet skall tas upp i röstlängd under tio år från den dag folkbokföringen upphörde. Därefter skall de, för tio år i sänder, tas med i röstlängden endast om de skriftligen hos Skatteverket har anmält sin adress.

Om den centrala valmyndigheten vid val till riksdagen eller Europaparlamentet senast dagen före valdagen tar emot en röst från en svensk medborgare som inte längre är folkbokförd här i landet och som inte är upptagen i röstlängd, skall myndigheten lägga till väljaren i röstlängden. Rösten skall alltid anses som en anmälan enligt första stycket, även om den tagits emot senare än dagen före valdagen.

3 § Vid val till Europaparlamentet skall unionsmedborgare som inte är svenska medborgare tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet och senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen

1. anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden,
2. anger sin nationalitet och adress i Sverige,
3. anger den valkrets eller det område i hemstaten där de senast var upptagna i röstlängd, och
4. försäkrar att de inte kommer att rösta i en annan medlemsstat.

Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf skall sändas till valmyndigheten i den stat där väljaren är medborgare.

Väljare som har tagits upp i röstlängd enligt denna paragraf kvarstår där till dess de stryks från den på egen begäran eller villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda.

4 § Väljare skall tas upp i röstlängden för det valdistrikt inom vilket de är folkbokförda enligt vad som sägs i 1 § andra stycket.

De som inte är folkbokförda på någon fastighet eller inte är folkbokförda här i landet skall tas upp i röstlängden för det valdistrikt inom vilket de senast var folkbokförda. Finns det inte någon uppgift om folkbokföring så att de kan hänföras till ett visst valdistrikt men finns det en uppgift om i vilken kommun som de senast varit folkbokförda, bestämmer länsstyrelsen i vilken röstlängd de skall tas upp.

5 § Om den centrala valmyndigheten av en myndighet i någon annan medlemsstat underrättas om att en person som vid val till Europaparlamentet är upptagen i röstlängd här i landet också är upptagen i röstlängd i ett annat land eller redan har röstat i valet, skall den centrala valmyndigheten genast stryka personen från röstlängden.

6 § De som anser att röstlängden innehåller felaktiga uppgifter om dem skall senast tolv dagar före valdagen skriftligen begära att uppgifterna rättas. Detta gäller också dem som anser sig vara felaktigt uteslutna ur röstlängden. Det som hänt senare än 30 dagar före valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Frågor om rättelse prövas av länsstyrelsen, antingen efter framställning enligt första stycket eller på eget initiativ.

7 § När samtliga rättelser och ändringar förts in i en röstlängd, skall den så snart som möjligt sändas till valnämnden i den kommun där valdistriktet ligger.

Om en rättelse eller ändring inte har hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden, får den centrala valmyndigheten eller länsstyrelsen uppdra åt nämnden att se till att det görs.

Röstkort

8 § För var och en som finns i en röstlängd skall den centrala valmyndigheten upprätta ett röstkort. För val som hålls samtidigt skall det upprättas ett gemensamt röstkort. För väljare som inte har någon känd adress skall det upprättas röstkort bara om de begär det.

Ett röstkort skall innehålla uppgift om

1. väljarens namn och nummer i röstlängden,
2. vilka val som väljaren får delta i, och
3. väljarens vallokal och dess öppettider.

9 § Röstkorten skall skickas ut i så god tid att de kan beräknas vara väljare som är folkbokförda här i landet till handa senast 18 dagar före valdagen.

10 § Väljare som har behov av det kan få dubblettröstkort.

Dubblettröstkort tillhandahålls av den centrala valmyndigheten, länsstyrelsen, en utlandsmyndighet eller kommunen. Den som vill ha ett dubblettröstkort skall lämna uppgift om sitt namn och personnummer.

6 kap. Valsedlar och kuvert

Valsedlar

1 § Vid val används följande slag av valsedlar:

1. valsedlar med parti- och valbeteckning,
2. valsedlar med parti- och valbeteckning samt uppgifter om kandidater,
3. valsedlar med enbart valbeteckning.

2 § Valsedlar som anges i 1 § 1 och 2 får förutom den information som framgår där innehålla

1. uppgift om för vilken valkrets valsedeln är avsedd,
2. uppgift om huruvida det parti som valsedeln gäller för har registrerat sin partibeteckning och anmält kandidater.

Valsedlar får också innehålla information som behövs för valadministrativa ändamål.

3 § Kandidatnamn skall vara uppförda i nummerordning. Varje kandidat skall identifieras så att det framgår vem som avses. Valsedlarna skall dessutom vara utformade så att väljarna kan lämna en särskild personröst.

4 § Valsedlar skall ha storleken A 6 (105×148 millimeter). De skall vara av papper som har samma kvalitet för samtliga valsedlar. Alla valsedlar som avser ett visst val skall ha samma färg.

Kuvert

5 § Vid val används följande slag av kuvert:

1. valkuvert,
2. ytterkuvert för budröst,
3. ytterkuvert för brevröst,
4. omslagskuvert för brevröst,
5. fönsterkuvert.

Tillhandahållande av valsedlar och kuvert

6 § Alla valsedlar och kuvert som används vid val skall tillhandahållas av den centrala valmyndigheten.

7 § Valsedlar som är avsedda att läggas ut på röstmottagningsställen enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 tillhandahålls endast för de partier som begär det. Begäran skall göras senast den dag som den centrala valmyndigheten bestämmer, beträffande parti som avses i 8 kap. 2 § första stycket 2 b hos länsstyrelsen och i övrigt hos den centrala valmyndigheten.

8 § Följande partier som ställer upp i ett val har rätt till valsedlar på statens bekostnad:

1. vid val till riksdagen: parti som vid valet får eller vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet eller som ändå är eller genom valet blir representerat i riksdagen,
2. vid val till landstings- eller kommunfullmäktige: parti som är eller genom valet blir representerat i fullmäktige,
3. vid val till Europaparlamentet: parti som vid valet får eller vid något av de två senaste valen till Europaparlamentet har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet.

I samtliga fall avser rätten till fria valsedlar ett antal som motsvarar högst tre gånger antalet röstberättigade i

1. vid val till riksdagen: valkretsen,
2. vid övriga val: valet.

Vid tillämpningen av andra stycket beräknas antalet röstberättigade på grundval av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet den 1 mars valåret.

9 § Valsedlar levereras endast om de betalas i förskott. För ett parti som redan före valet har rätt till valsedlar på statens bekostnad, krävs förskottsbetalning dock endast i den utsträckning beställningen gäller fler valsedlar än vad som anges i 8 § andra stycket.

Ett parti som först efter valet har rätt till fria valsedlar, skall få tillbaka erlagt förskott för sådana valsedlar. Detta gäller oavsett vem som har betalat beloppet.

10 § Partier som har rätt till fria valsedlar enligt 8 § har också rätt att i rimlig utsträckning på statens bekostnad få valkuvert, ytterkuvert för budröst samt ytterkuvert och omslagskuvert för brevröst.

AVDELNING II. GENOMFÖRANDE AV VAL

7 kap. Allmänna bestämmelser om röstning

På vilka sätt man kan rösta

1 § Röstning äger rum på röstmottagningsställen. Väljare röstar i första hand i sin vallokal på valdagen. De kan också före eller under valdagen rösta i röstningslokaler som kommunerna eller utlandsmyndigheterna har inrättat. Väljare får dessutom i vissa fall rösta genom bud eller brev.

Den centrala valmyndigheten bestämmer, efter samråd med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), hos vilka svenska utlandsmyndigheter det skall finnas röstningslokaler.

Hur man gör i ordning en röst

2 § För att göra i ordning en röst skall väljarna för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel,
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den, och
3. försluta valkuvertet.

Väljare som vill lämna en särskild personröst skall på valsedeln markera detta i det särskilda utrymme för personröst som finns vid den kandidat som de helst vill se vald.

Om en väljare skriver till en kandidat på en valsedel för ett parti som inte registrerat sin partibeteckning eller anmält kandidater enligt 2 kap., skall väljaren anses ha lämnat en personröst för den kandidaten. Har flera kandidater skrivits till på en sådan valsedel, skall väljaren anses ha lämnat en personröst för den första kandidaten.

Valsedlar och valkuvert får inte förses med obehöriga märkningar.

3 § Väljare skall göra i ordning sina röster bakom en valskärm och därefter lämna valkuverten till röstmottagarna.

Väljare som på grund av funktionshinder eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster, skall på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs.

Budröstning

4 § Väljare som på grund av sjukdom, funktionshinder eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe får lämna sina valsedlar där genom bud.

Dessutom får följande väljare budrösta:

1. väljare som betjänas av Posten AB:s lantbrevbärare, i den utsträckning som följer av 3 kap. 6 §,
2. väljare som är intagna i häkte,
3. väljare som är intagna i kriminalvårdsanstalt och av säkerhetsskäl inte kan rösta i samma röstningslokal som andra intagna på anstalten.

Budröster skall lämnas i ytterkuvert för budröst.

Vem som får vara bud

5 § Följande personer får vara bud:

1. väljarens make eller sambo samt väljarens, makens eller sambons barn, barnbarn, föräldrar eller syskon,
  2. de som yrkesmässigt eller på liknande sätt ger väljaren vård eller som annars brukar hjälpa väljaren i personliga angelägenheter,
  3. de som särskilt har förordnats av kommunen att vara bud,
  4. av Posten AB anställda lantbrevbärare,
  5. anställda vid ett häkte eller en kriminalvårdsanstalt.
- Ett bud skall ha fyllt 18 år.

När budröster får göras i ordning

6 § Vid ordinarie val till riksdagen och till landstings- och kommunfullmäktige samt val till Europaparlamentet får en budröst göras i ordning tidigast 24 dagar före valdagen.

Vid andra val får en budröst göras i ordning tidigast 10 dagar före valdagen. En budröst som lämnas hos en utlandsmyndighet får i dessa fall dock göras i ordning tidigast 20 dagar före valdagen.

Hur budröster görs i ordning

7 § Väljare som vill rösta genom bud skall

1. i närvaro av budet och ett vittne lägga de valkuvert som gjorts i ordning i ett ytterkuvert för budröst,
2. klistra igen ytterkuvertet,
3. på kuvertet

a) intyga att de gjort i ordning valkuvert och ytterkuvertet på detta sätt och att valkuvert inte har gjorts i ordning tidigare än vad som är tillåtet; väljare som avses i 4 § första stycket skall dessutom på ytterkuvertet intyga att de uppfyller kraven för att få budrösta,

b) ange sitt namn och sitt personnummer.

På ytterkuvertet skall vittnet och budet ange sina

1. namn,
2. personnummer,
3. adresser,

och intyga att väljaren själv har gjort det som sägs i första och andra styckena samt att de inte känner till något som gör att de uppgifter som väljaren har lämnat inte är riktiga. Vidare skall det antecknas vilken av de i 5 § första stycket angivna kategorierna som är tillämplig på budet.

Ett vittne skall ha fyllt 18 år.

8 § I stället för vad som sägs i 7 § första och andra styckena gäller att bud som är lantbrevbärare inte behöver vara närvarande när väljaren gör i ordning ett ytterkuvert för budröst. Ett sådant bud skall på ytterkuvertet i stället för personnummer och adress ange sitt tjänstgöringsnummer samt intyga att kuvertet har tagits emot från väljaren själv.

I stället för vad som sägs i 7 § andra stycket gäller att ett bud som är anställd vid ett häkte eller en kriminalvårdsanstalt i stället för personnummer och adress får ange sitt tjänstgöringsnummer.

Den som inte har något personnummer eller tjänstgöringsnummer skall i stället ange någon motsvarande identifikationsuppgift.

9 § Väljare som inte är kända för budet skall legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. Om de inte gör det, får budet inte ta emot budrösten.

10 § Väljarna skall lämna sitt röstkort till budet tillsammans med ytterkuvertet. Detta behövs dock inte om kuvertet skall lämnas i en vallokal.

Brevröstning

Vem som får brev rösta

11 § Väljare som vistas utomlands eller ombord på ett fartyg i utrikes fart får rösta genom brev.

När brev röster får göras i ordning

12 § Brev röster får göras i ordning tidigast 45 dagar före valdagen.

Vid andra val än ordinarie val till riksdagen och till landstings- och kommunfullmäktige samt val till Europaparlamentet får brev röster dock göras i ordning först sedan det har beslutats vilken dag valet skall hållas.

Hur brev röster görs i ordning

13 § Väljare som vill brev rösta skall

1. i närvaro av två vittnen lägga de valkuvert som gjorts i ordning i ett ytterkuvert för brev röst,

2. klistra igen ytterkuvertet,
3. på kuvertet
  - a) intyga att de gjort i ordning valkuvert och ytterkuvertet på detta sätt, att valkuvert inte har gjorts i ordning tidigare än vad som är tillåtet samt att det skett utomlands respektive ombord på ett fartyg i utrikes fart,
  - b) ange sitt namn och sitt personnummer.
 På ytterkuvertet skall vittnena ange sina
  1. namn,
  2. personnummer eller motsvarande identifikationsuppgifter,
  3. adresser,
 och intyga att väljaren själv har gjort det som sägs i första stycket samt att de inte känner till något som gör att de uppgifter som väljaren har lämnat inte är riktiga.

Ett vittne skall ha fyllt 18 år.

Hur brevröster skickas

- 14 §** När ytterkuvertet gjorts i ordning skall väljarna
1. lägga kuvertet i ett omslagskuvert för brevröst,
  2. lägga i antingen röstkort eller förtryckt adresskort eller om väljaren inte har tillgång till någotdera, ett adresskort som väljaren själv skrivit personnummer och namn på,
  3. klistra igen detta kuvert,
  4. från utlandet eller ett fartyg i utrikes fart skicka kuvertet till den centrala valmyndigheten.

Den fortsatta hanteringen av brevröster

15 § När den centrala valmyndigheten har tagit emot omslagskuvert för brevröst skall dessa lämnas till valnämnden i de kommuner där väljarna är upptagna i röstlängden.

Om en väljare inte är och inte heller skall bli upptagen i röstlängden eller om det inte är möjligt att utreda i vilken röstlängd väljaren är upptagen därför att personnummer saknas eller är ofullständigt skall den centrala valmyndigheten behålla omslagskuvertet. De kuvert som behålls av myndigheten skall förvaras på ett säkert sätt till dess valet fått laga kraft. Kuverten med innehåll skall därefter förstöras utan att valhemligheten äventyras.

Den centrala valmyndigheten skall föra anteckningar om det som görs enligt denna paragraf.

8 kap. Allmänna bestämmelser om röstmottagning

Röstmottagning på röstmottagningsställen

Utrustning

1 § På ett röstmottagningsställe skall det finnas ett lämpligt antal avskilda platser (valskärmar) där väljarna kan rösta utan insyn.

2 § I anslutning till ett röstmottagningsställe skall det ordnas en lämplig plats där valsedlar kan läggas ut. Om detta inte är möjligt får en sådan plats i stället ordnas inne i lokalen. På denna plats skall väljarna ha tillgång till

1. valsedlar med enbart valbeteckning,

2. valsedlar med parti- och valbeteckning

a) för val till riksdagen samt landstings- och kommunfullmäktige för varje parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet,

b) för val till landstings- och kommunfullmäktige för varje parti som redan är representerat där och som inte uppfyller kraven i a ovan, när det gäller röstmottagningsställena inom det landsting eller den kommun där partiet är representerat,

3. valsedlar med parti- och valbeteckning för val till Europaparlamentet för varje parti som vid något av de två senaste valen till Europaparlamentet har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet eller valsedlar med parti- och valbeteckning samt uppgifter om kandidater om ett sådant parti deltar med endast en valsedel.

De partier som deltar i valen skall också kunna lägga ut sina valsedlar på denna plats.

Vad som sägs i första stycket 2 och 3 gäller endast under förutsättning att partiet har gjort en begäran enligt 6 kap. 7 §.

Ordning m.m.

3 § På ett röstmottagningsställe eller i ett utrymme intill detta får det inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val.

4 § Röstmottagarna ansvarar för ordningen på röstmottagningsstället. Den som finns i lokalen eller i ett utrymme intill denna skall rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen skall kunna genomföras. Blir det sådan oordning att den inte kan avstyras får röstmottagningen tillfälligt avbrytas.

5 § Väljare som finns på ett röstmottagningsställe eller på en plats som de har anvisats till intill detta när tiden för röstmottagning går ut, skall få tillfälle att rösta innan röstmottagningen avslutas.

Mottagning av röster som väljarna lämnar

6 § Väljare som inte är kända för röstmottagarna skall legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

7 § Röstmottagarna får inte ta emot valkuvert som inte uppfyller kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning eller om väljaren inte kan styrka sin identitet.

Om en väljare vill lämna fler än ett valkuvert för ett och samma val, får bara ett av dessa tas emot.

Mottagning av röster som lämnas av bud

8 § Bud som inte är kända för röstmottagarna skall legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

9 § Röstmottagarna får inte ta emot ytterkuvert från ett bud om kuvertet inte uppfyller kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning eller om budet inte kan styrka sin identitet.

10 § Ytterkuvert som avses i 9 § skall tas om hand av röstmottagarna och överlämnas till valnämnden. Nämnden skall förvara kuverten under valperioden.

Mottagning av röster som har skickats i fönsterkuvert och av brevröster

11 § När valnämnden tar emot fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst skall kuverten sorteras på valdistrikt. Kuverten skall sedan läggas i särskilda omslag som förseglas. Omslagen skall lämnas till vallokalen i respektive valdistrikt, om kuverten kan antas vara där innan tiden för röstmottagning har gått ut.

12 § Valnämnden skall behålla de fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst som inte lämnas till valdistrikt enligt 11 §. Dessa kuvert skall valnämnden granska vid sitt sammanträde för preliminär rösträkning enligt 12 kap.

13 § Valnämnden skall föra anteckningar om det som görs enligt 11 och 12 §§.

9 kap. Röstmottagning i vallokal

1 § Utöver de allmänna bestämmelser om röstning och röstmottagning som finns i 7 och 8 kap. tillämpas bestämmelserna i detta kapitel vid röstmottagning i vallokal. Om bestämmelser i detta kapitel avviker från dem i 7 och 8 kap., gäller i stället bestämmelserna i detta kapitel.

Utrustning i vallokal

2 § I varje vallokal skall det finnas

1. en valurna för varje val,
2. röstlängden för valdistriktet.

Hur röstmottagningen går till

3 § När vallokalen har öppnats skall den av röstmottagarna som är ordförande visa de närvarande att varje valurna är tom. Sedan får röstmottagningen börja.

4 § Är en vallokal inte tillgänglig för funktionshindrade väljare, får röstmottagarna ta emot deras valkuvert utanför vallokalen, om det kan ske under betryggande former.

5 § Om kraven på hur ytterkuvert för budröst skall ha gjorts i ordning är uppfyllda, skall röstmottagarna, sedan budets identitet har kontrollerats, öppna ytterkuvertet och kontrollera att detta innehåller valkuvert.

6 § Innan valkuvert tas emot skall röstmottagarna kontrollera

1. att kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning är uppfyllda, och
2. att väljarna enligt röstlängden
  - a) har rösträtt i de val som valsedlarna gäller, och
  - b) inte redan har röstat.

7 § Om det inte finns några hinder mot att ta emot valkuvert, skall röstmottagarna, i väljarens eller budets närvaro, lägga kuverten i valurnan för de val valsedlarna gäller och markera detta i röstlängden. Valkuvert som har tagits emot med stöd av 4 § läggs i valurnan utan att väljaren är närvarande.

I röstlängden skall det anges hur väljarens eller budets identitet har kontrollerats.

8 § Valkuvert som lämnats i ett ytterkuvert för budröst men som inte tas emot skall läggas tillbaka i sitt ytterkuvert. Därefter skall förfaras på det sätt som anges i 8 kap. 10 § .

Hantering av fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst

9 § När röstmottagarna har fått omslag med fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst, skall de granska omslagen och kuverten i den omfattning som den pågående röstmottagningen tillåter. Vid denna granskning skall röstmottagarna

1. öppna omslagen och räkna kuverten,
2. kontrollera att kuverten inte blivit öppnade sedan de klistrats igen,
3. kontrollera att omslagskuvert för brevröst uppfyller kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning och, om så är fallet, öppna kuverten,
4. kontrollera att väljarna
  - a) är upptagna i röstlängden för valdistriktet,
  - b) inte lämnat fler än ett fönsterkuvert eller ytterkuvert för brevröst, och
  - c) inte röstat i vallokalen under valdagen,
5. kontrollera att ytterkuvert för brevröst uppfyller kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning, och
6. öppna de fönsterkuvert och ytterkuvert för brevröst som uppfyller kraven under 2, 4 och 5 och kontrollera att kuverten innehåller ytterkuvert för budröst eller valkuvert och att kuverten uppfyller kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning.

10 § Om ett fönsterkuvert innehåller ett ytterkuvert för budröst, skall röstmottagarna kontrollera att ytterkuvertet uppfyller kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning. Om så är fallet skall röstmottagarna öppna

yterkuvertet och kontrollera att det innehåller valkuvert och att kraven på hur sådana kuvert skall ha gjorts i ordning är uppfyllda.

11 § Röstmottagarna skall

1. markera i röstlängden de väljare vars kuvert uppfyller kraven i 9 och 10 §§,
2. lägga tillbaka valkuvert som har kommit i fönsterkuvert i sina fönsterkuvert tillsammans med väljarnas röstkort eller adresskort,
3. lägga tillbaka valkuvert som kommit i yterkuvert för budröst i sina yterkuvert och lägga tillbaka dessa kuvert i sina fönsterkuvert tillsammans med väljarnas röstkort eller adresskort, och
4. lägga tillbaka valkuvert som kommit i yterkuvert för brevröst i sina yterkuvert och lägga tillbaka dessa kuvert i sina omslagskuvert tillsammans med väljarnas röstkort eller adresskort.

12 § När röstmottagningen avslutats skall röstmottagarna göra följande med de kuvert som granskats enligt 9 och 10 §§. De skall

1. lägga de valkuvert som uppfyllt kraven i 9 och 10 §§ i valurnan för det val valsedeln gäller,
2. lägga öppnade fönsterkuvert eller omslagskuvert för brevröst som innehåller yterkuvert för budröst, yterkuvert för brevröst eller valkuvert som inte uppfyllt kraven i 9 och 10 §§ i särskilda omslag,
3. lägga de fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst som inte uppfyllt kraven i 9 § i särskilda omslag, och
4. försegla varje omslag.

13 § Om ett omslag som innehåller fönsterkuvert eller omslagskuvert för brevröst kommer från valnämnden efter att röstmottagningen i valdistriktet avslutats, skall omslaget inte öppnas utan skickas tillbaka till valnämnden.

Ångerröstning

14 § Väljare får rösta personligen i sin vallokal även om de redan har röstat i en röstningslokal eller brevröstat (ångerröstning). Om den tidigare rösten finns i vallokalen, får väljaren ångerrösta först sedan han eller hon har fått tillbaka rösten av röstmottagarna.

Säkerhet m.m.

15 § Om röstmottagningen avbryts skall varje valurna och röstlängden förseglas och förvaras på ett säkert sätt. När röstmottagningen skall fortsätta, skall röstmottagarna först visa dem som är närvarande att förseglingarna inte har öppnats.

16 § Det skall föras protokoll över röstmottagningen i en vallokal.

17 § Yterkuvert för budröst som innehållit valkuvert som har tagits emot och lagts i valurnan skall överlämnas till valnämnden. Nämnden skall förvara kuverten under valperioden.

10 kap. Röstmottagning i röstningslokal

1 § Utöver de allmänna bestämmelser om röstning och röstmottagning som finns i 7 och 8 kap. tillämpas bestämmelserna i detta kapitel vid röstmottagning i röstningslokaler. Om bestämmelser i detta kapitel avviker från dem i 7 och 8 kap., gäller i stället bestämmelserna i detta kapitel.

När röstmottagning får ske

2 § Vid ordinarie val till riksdagen och till landstings- och kommunfullmäktige samt vid val till Europaparlamentet får röstmottagningen påbörjas

1. i röstningslokaler som en kommun har anordnat: tidigast den artonde dagen före valdagen,

2. hos en utlandsmyndighet: tidigast den tjugofjärde dagen före valdagen.

Vid andra val får röstmottagningen påbörjas

1. i röstningslokaler som en kommun har anordnat: tidigast den tionde dagen före valdagen,

2. hos en utlandsmyndighet: tidigast den tjugonde dagen före valdagen.

Röstmottagningen får pågå

1. i röstningslokaler som en kommun har anordnat: till och med valdagen,

2. hos en utlandsmyndighet: så länge att de fönsterkuvert som har gjorts i ordning kan antas vara hos den centrala valmyndigheten senast dagen före valdagen.

Hur röstmottagning går till

3 § Väljare eller bud skall till röstmottagarna lämna väljarens röstkort. Detta behövs dock inte

1. om den information som röstkortet innehåller ändå är tillgänglig för röstmottagarna, eller

2. om röstmottagningen sker hos en utlandsmyndighet.

4 § I de anteckningar som förs enligt 7 § skall det anges hur väljarens eller budets identitet har kontrollerats.

De valkuvert och ytterkuvert för budröst som röstmottagarna tar emot skall, i väljarens eller budets närvaro, läggas i fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort eller, om röstmottagningen sker hos en utlandsmyndighet, ett adresskort. Fönsterkuvertet skall därefter klistras igen.

5 § De fönsterkuvert som har gjorts i ordning i röstningslokaler som en kommun har inrättat skall skickas till valnämnden i de kommuner där väljarna är upptagna i röstlängden eller lämnas direkt till röstmottagarna i valdistriktet, om kuverten kan beräknas vara dem till handa innan tiden för röstmottagning i vallokalen går ut.

De fönsterkuvert som har gjorts i ordning hos en utlandsmyndighet skall skickas till den centrala valmyndigheten.

6 § Beträffande de fönsterkuvert som kommer in till den centrala valmyndigheten skall förfaras på det sätt som anges i 7 kap. 15 §.

7 § Det skall fortlöpande föras anteckningar över röstmottagningen i en röstningslokal.

Om röstmottagningen avbryts skall anteckningarna och de kuvert som tagits emot förvaras på ett säkert sätt under avbrottet.

AVDELNING III. RÄKNING AV RÖSTER

11 kap. Preliminär rösträkning i vallokal

1 § Omedelbart efter att röstmottagningen i vallokalen avslutats och samtliga valkuvert som skall läggas i valurnan lagts ner i den skall röstmottagarna ta ur kuverten och räkna rösterna.

Rösträkningen är offentlig och skall genomföras utan avbrott. Resultatet av rösträkningen är preliminärt.

2 § Om det har hållits val till riksdagen samtidigt med annat val, skall riksdagsvalet räknas först. Räkningen skall för varje slag av val gå till på följande sätt:

1. Valurnan skall tömmas och valkuverten räknas. Antalet väljare som enligt röstlängden deltagit i valet skall räknas.

2. Valsedlarna skall tas ur valkuverten. Innehåller ett valkuvert fler än en valsedel skall valsedlarna inte godkännas utan läggas tillbaka i kuvertet.

3. En valsedel som kan antas vara ogiltig enligt 13 kap. 7 § första stycket 1 skall inte godkännas.

4. En valsedel som kan antas vara ogiltig enligt någon annan av de i 13 kap. 7 § angivna grunderna, skall inte godkännas utan läggas tillbaka i sitt valkuvert.

5. Valsedlar och valkuvert som avses i 2–4 skall läggas i särskilda omslag.

6. De valsedlar som godkänts skall sorteras i grupper efter partibeteckning. Antalet valsedlar i varje grupp skall räknas. Valsedlarna för varje parti skall sedan läggas i särskilda omslag.

7. Omslag enligt 5 och 6 skall förseglas.

Resultatet av rösträkningen skall antecknas i det protokoll som anges i 9 kap. 16 §.

3 § Omedelbart efter att den preliminära rösträkningen avslutats skall röstmottagarna till valnämnden överlämna

1. röstlängden,

2. protokollet,

3. ytterkuvert för budröst som avses i 8 kap. 10 § och 9 kap. 17 §, och

4. omslag som avses i 2 § samt 9 kap. 12 och 13 §§.

4 § Valnämnden skall behålla röstlängderna, ytterkuverten för budröst som avses i 3 § och omslagen som avses i 9 kap. 12 och 13 §§. Nämnden skall till länsstyrelsen genast överlämna

1. protokoll, och

2. omslag som avses i 2 §.

När ett valkuvert får öppnas

5 § Ett avgivet valkuvert får öppnas endast sedan det har tagits ur en valurna för rösträkning enligt bestämmelserna i detta kapitel eller i 12 kap.

12 kap. Valnämndens rösträkning**Valnämndens förberedelser för rösträkningen**

1 § På onsdagen efter valdagen skall valnämnden sammanträda för att granska och räkna de röster som inte räknats i vallokalerna. Sammanträdet är offentligt. Resultatet av nämndens rösträkning är preliminärt.

Vid sammanträdet skall nämnden granska

1. fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst som till och med valdagen kommit in till nämnden och behållits där,

2. fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst som röstmottagarna lämnat tillbaka till nämnden enligt 9 kap. 13 §,

3. fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst som kommit in till nämnden innan någon av de valurnor som sägs i 2 § har tömts, och

4. fönsterkuvert och omslagskuvert för brevröst som röstmottagarna enligt 9 kap. 12 § lagt in i särskilda omslag.

Granskningen går i tillämpliga delar till på samma sätt som enligt 9 kap. 9–12 §§.

2 § För varje slag av val skall det användas en valurna för var och en av de valkretsar som kommunen är indelad i vid val till kommunfullmäktige.

Den preliminära rösträkningen

3 § När samtliga valkuvert som skall läggas ner i valurnan lagts ner i den, skall valnämnden ta ur kuverten och räkna rösterna. Detta görs på samma sätt som enligt 11 kap. 2 §.

4 § Om fönsterkuvert kommer till valnämnden under rösträkningen efter att någon valurna tömts, skall kuverten hållas skilda från övriga kuvert. Sådana kuvert skall läggas i ett eller flera särskilda omslag, som förseglas.

5 § Ytterkuvert för budröst som innehållit valkuvert som vid granskningen enligt 1 § har lagts i valurnan skall tas om hand av nämnden. Nämnden skall förvara dessa ytterkuvert och ytterkuvert som avses i 9 kap. 17 § under valperioden.

6 § Valnämnden skall föra protokoll över sin rösträkning.

7 § När sammanträdet för rösträkning avslutats, skall valnämnden till länsstyrelsen genast överlämna

1. nämndens protokoll, och

2. de omslag som nämnden gjort i ordning.

Om länsstyrelsen begär det skall nämnden också överlämna röstlängderna.

13 kap. Slutlig rösträkning

1 § Länstyrelsen skall göra den slutliga rösträkningen. Förrättningen är offentlig och skall göras utan dröjsmål. Om det har hållits val till riksdagen samtidigt med annat val, skall valet till riksdagen räknas först.

2 § Länstyrelsen skall vid förrättningen pröva om valsedlarna är giltiga enligt 6 och 7 §§ och om något namn på en valsedel skall anses vara obefintligt enligt 8 § samt meddela de beslut som denna prövning kan föranleda. Länstyrelsen skall också meddela de beslut som behövs med anledning av uppgifterna i de protokoll som avses i 9 kap. 16 §.

Närmare om förrättningen

3 § Om handlingarna från valnämnden är ofullständiga eller bristfälliga på något annat sätt, skall länstyrelsen begära att de kompletteras. Om det behövs skall länstyrelsen också begära uppgift om varför handlingarna är i bristfälligt skick.

4 § Länstyrelsen skall kungöra tid och plats för förrättningen. I kungörelsen skall länstyrelsen ange i vilken ordning som de olika valen skall räknas. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor och senast dagen före det att förrättningen börjar införas i en ortstidning inom länet.

5 § Länstyrelsen skall föra protokoll över förrättningen.

Ogiltighetsgrunder

6 § Har valsedlar som väljarna lämnat inte förvarats på ett säkert sätt, skall de förklaras ogiltiga, om det kan antas att det gjorts något obehörigt med dem.

7 § En valsedel är ogiltig om den

1. saknar partibeteckning,
2. har mer än en partibeteckning, eller
3. har kännetecken som uppenbart gjorts med avsikt.

Finns det fler än en valsedel i ett valkuvert är dessa ogiltiga. Om kuvertet innehåller flera valsedlar och alla har samma partibeteckning, skall dock en valsedel räknas som giltig. Skiljer sig valsedlarna i ett sådant fall åt i fråga om kandidatnamn eller de särskilda personrösterna, skall namnen på valsedlarna anses obefintliga.

Obefintliga kandidatnamn

8 § Ett kandidatnamn på en valsedel skall anses obefintligt om

1. kandidaten inte är valbar eller det inte framgår klart vem som avses,
2. kandidaten skrivits till på en valsedel som gäller för ett parti som registrerat partibeteckning och anmält kandidater enligt 2 kap., eller
3. kandidaten inte är anmäld och finns på valsedel för ett parti som registrerat partibeteckning och anmält kandidater enligt 2 kap.

Kandidatnamnen på en valsedel skall vidare anses obefintliga om

1. valsedeln upptar kandidater men inte är försedd med ett markerat utrymme för personröstning,
2. det lämnats mer än en särskild personröst eller det inte framgår vem personrösten avser,
3. markering för den särskilda personrösten kan antas ha gjorts maskinellt, eller
4. ordningen mellan kandidaterna inte framgår klart.

Kandidatnamn skall inte anses obefintliga på grund av att de strukits från en valsedel som upptar kandidater. I 7 kap. 2 § tredje stycket finns särskilda bestämmelser för det fall en väljare skriver till kandidater på en valsedel för ett parti som inte registrerat sin partibeteckning eller anmält kandidater enligt 2 kap.

Förrättningens avslutning

9 § När förrättningen har avslutats skall länsstyrelsen underrätta den centrala valmyndigheten om resultatet av rösträkningen när det gäller val till riksdagen och Europaparlamentet. Länsstyrelsen och den centrala valmyndigheten utser därefter ledamöter och ersättare enligt bestämmelserna i 14 kap.

10 § Valsedlarna skall läggas in i särskilda omslag, som förvaras under valperioden.

Omslag med valsedlar får öppnas endast om

1. det skall göras en ny eller en fortsatt rösträkning, eller
2. det annars behövs för valmyndigheternas utvärdering av valet.

AVDELNING IV. FÖRDELNING AV MANDAT

14 kap. Fördelning av mandat

1 § Den centrala valmyndigheten skall på grundval av resultatet av den slutliga rösträkningen fördela mandaten i riksdagen och Europaparlamentet samt fastställa vilka kandidater som har valts till ledamöter och ersättare.

I fråga om val till landstings- och kommunfullmäktige skall länsstyrelsen fördela mandaten mellan partierna och för varje valkrets fastställa vilka kandidater som har valts till ledamöter och ersättare.

2 § Om det vid en beräkning enligt detta kapitel blir lika stora tal, skall lotten avgöra vilket parti, vilken kandidat eller valkrets som skall få mandatet.

Fördelning av mandat mellan partier

Riksdagsvalet

3 § De fasta valkretsmandaten skall för varje valkrets fördelas proportionellt mellan partier som får delta i fördelningen. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för partierna med utgångspunkt i valresultatet i valkretsen. Det parti som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet tilldelas ett mandat.

Beräkningen skall göras med tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden. Denna innebär att så länge ett parti ännu inte tilldelats något mandat beräknas jämförelsetalet genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. När ett parti har fått ett mandat beräknas nytt jämförelsetal genom att partiets röstetal delas med 3. Därefter fortsätter man på samma sätt att dela partiets röstetal med närmast högre udda tal för varje tilldelat nytt mandat.

4 § För att avgöra hur många mandat som ett parti skall ha sammanlagt i riksdagen för att vara proportionellt representerat i hela landet skall den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela landet som en valkrets. Varje parti skall tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att partiet skall få en representation som svarar mot dess andel av samtliga giltiga röster i landet.

5 § Om ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten har fått fler mandat än vad som behövs för att det skall vara proportionellt representerat i riksdagen, skall man vid fördelningen av utjämningsmandaten bortse från partiet och de mandat det har fått. Detsamma gäller för ett parti och de mandat partiet fått, om det fått mindre än 4 procent av rösterna i landet.

Av de utjämningsmandat som ett parti har fått tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten har större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående mandat tillförs ett efter ett den valkrets där partiet för varje gång har störst jämförelsetal vid en fortsatt tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har fått något fast valkretsmandat skall dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första mandatet vara lika med partiets röstetal.

Övriga val

6 § Mandaten i kommunfullmäktige skall fördelas mellan partier som fått röster i kommunen.

Mandaten i landstingsfullmäktige skall fördelas mellan partier som fått minst 3 procent av rösterna i landstinget.

Mandaten i Europaparlamentsvalet skall fördelas mellan partier som fått minst 4 procent av rösterna i landet.

7 § De fasta mandaten skall för varje val och valkrets fördelas proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen. Fördelningen görs på samma sätt som för riksdagsvalet.

8 § För att avgöra hur många mandat som ett parti skall ha sammanlagt i landstingsfullmäktige för att vara proportionellt representerat i hela landstinget skall den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela landstinget som en valkrets. Vid fördelningen tillämpas motsvarande beräkningsgrunder som vid fördelning av utjämningsmandat i riksdagsvalet.

Riksdagsvalet

9 § I första hand skall ordningen mellan kandidaterna bestämmas på grundval av storleken på varje kandidats personliga röstetal. Personligt röstetal skall fastställas bara för en kandidat som fått särskilda personröster som motsvarar minst 8 procent av partiets röstetal i valkretsen.

Ett personligt röstetal fastställs på grundval av de särskilda personröster som avgivits för kandidaten. Valsedlar på vilka det lämnats särskilda personröster ordnas gruppvis efter partibeteckning. Därefter räknas antalet personröster för varje kandidat i gruppen. En kandidats personliga röstetal är lika med antalet personröster som har lämnats för kandidaten under samma partibeteckning. Den kandidat som har störst personligt röstetal tar första plats i ordningen, den som har näst störst tar andra plats och så vidare enligt samma grund.

10 § Kan inte ett tillräckligt stort antal ledamöter utses på grundval av ett personligt röstetal, skall ordningsföljden mellan återstående kandidater bestämmas genom att jämförelsetal beräknas enligt följande.

Vid första uträkningen gäller en valsedel för den kandidat som står först på sedeln varvid bortses från kandidater som redan tagit plats. Valsedlar med samma första kandidat bildar en grupp. Varje grupps röstetal räknas fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. Samma tal är också jämförelsetal för den kandidat som står först på gruppens valsedlar. Den kandidat vars jämförelsetal är störst får den första platsen i ordningen.

Vid varje följande uträkning gäller en valsedel för den kandidat som står först på sedeln, men man bortser från kandidater som redan fått plats i ordningen. Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående uträkning gällde för den kandidat som fick plats i ordningen, upplöses och ordnas i nya grupper, så att valsedlar som vid den pågående uträkningen gäller för en och samma kandidat bildar en grupp. Övriga befintliga grupper behålls däremot oförändrade. För varje nybildad grupp räknas röstetalet fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. För samtliga kandidater som deltar i uträkningen beräknas röstetal och jämförelsetal.

Röstetalet för en kandidat är lika med röstetalet för den grupp eller det sammanlagda röstetalet för de grupper vilkas valsedlar gäller för kandidaten. Jämförelsetalet för en kandidat är lika med kandidatens röstetal, om inte den grupp av valsedlar som gäller för kandidaten deltagit i besättandet av en förut utdelad plats. Om detta är fallet, får man kandidatens jämförelsetal genom att kandidatens röstetal delas med det tal som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar som gäller för kandidaten deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas genom att gruppens röstetal delas med det största jämförelsetalet vid uträkningen närmast före gruppens bildande. För kandidat som redan stod först på någon valsedel beräknas nytt platstal endast för nytillkomna valsedlar. Bråktal som uppkommer vid delning beräknas med 2 decimaler. Den sista decimalsiffran får inte höjas.

Dubbelvalsavveckling vid riksdagsval

11 § Kandidater som har fått mandat i fler än en valkrets eller för mer än ett parti skall tillträda det mandat för vilket deras personliga röstetal är störst i förhållande till antalet röster för partiet. Har kandidaterna inte tagit plats i ordningen på grundval av sina personliga röstetal, skall de tillträda det mandat för vilket deras jämförelsetal är störst.

Det mandat som kandidaten inte tillträder skall tillfalla den som skulle komma först i ordningen enligt följande. I första hand ordnas kandidaterna på grundval av beräkningen av deras personliga röstetal enligt vad som sägs i 9 § andra stycket.

Kan inte tillräckligt många kandidater ordnas enligt andra stycket, skall de ordnas på grundval av de valsedlar som gällde för den kandidat som ursprungligen fick plats i ordningen enligt 9 och 10 §§. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Röstvärdet skall tillgodoräknas den kandidat som står främst på sedeln av dem som inte redan fått plats i ordningen. Den som får högsta röstetalet får plats i den särskilda ordningen.

Leder första stycket till att två eller flera mandat inte tillträds, skall dessa tillsättas ett i taget efter storleken på de personliga röstetalen i förhållande till antalet röster för partiet. Kan inte samtliga mandat tillträdas härigenom tillsätts de efter jämförelsetalen enligt 10 §.

Överskjutande mandat i riksdagsval

12 § Om ett parti i någon valkrets fått fler mandat än vad som motsvarar antalet kandidater på partiets valsedlar, skall överskjutande mandat med tillämpning av beräkningen i 5 § andra stycket flyttas till en annan valkrets där partiet deltar i fördelningen av fasta valkretsmandat.

Ledamöter i övriga val

13 § Ledamöter i övriga val fastställs enligt vad som tillämpas beträffande riksdagsvalet.

Personligt röstetal skall fastställas bara för kandidater som fått särskilda personröster motsvarande minst 5 procent av det antal röster som partiet fått i valkretsen, dock minst

1. vid val till landstingsfullmäktige: 100 röster,
2. vid val till kommunfullmäktige: 50 röster.

Hur ersättare utses

Riksdagsvalet

14 § För varje ledamot utses lika många ersättare som ledamotens parti fått mandat i valkretsen. Det skall dock alltid utses minst tre ersättare för varje ledamot. När ersättare utses skall man bortse från den som valts till ledamot.

Ersättare utses genom en särskild ordning mellan kandidaterna på partiets valsedlar. Ordningen beräknas enligt 11 § andra och tredje stycket.

Finns det ändå inte någon som kan utses till ersättare skall följande gälla. Den kandidat inom valkretsen som står i tur att få nästa mandat för partiet utses till ersättare. Saknas en sådan kandidat på partiets valsedlar, skall med tillämpning av 5 § andra stycket en annan valkrets bestämmas, där partiet deltar i fördelningen av fasta mandat, från vilken ersättaren skall utses. Till ersättare utses den som där står närmast i tur att få mandat för partiet. För varje ledamot får det bara finnas en ersättare enligt detta stycke. Kan ersättare inte utses på det sättet, utses inte någon ersättare.

Ersättare i övriga val

15 § Ersättare i landstingsfullmäktige och Europaparlamentet utses på motsvarande sätt som för riksdagsvalet.

16 § Ersättare i kommunfullmäktige utses i första hand på grundval av ordningen mellan kandidaterna som framkommer vid beräkningen av deras personliga röstetal enligt 9 §.

I andra hand utses ersättare genom en beräkning inom det parti för vilket han eller hon har blivit vald. Vid varje beräkning tas hänsyn bara till de valsedlar som upptar ledamotens namn och som därför gällde för detta namn, när det fick plats i ordningen. Varje valsedel gäller som en hel röst. Röstvärdet skall tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln av dem som inte blivit utsedda till ledamot. Den som får högsta röstetalet är utsedd till ersättare för den ledamot som beräkningen avser.

Om det antal ersättare som har utsetts är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 5 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1991:900) och samma ersättare har utsetts för tre eller flera ledamöter, utses ytterligare en ersättare för var och en av dessa ledamöter. Då skall även namnet på en kandidat som genom valet blivit utsedd till ersättare för den ledamot som beräkningen avser anses som obefintligt. I övrigt görs på det sätt som anges i första och andra stycket.

Om antalet ersättare fortfarande är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 5 kap. 4 § andra stycket kommunallagen och samma ersättare har utsetts för fem eller flera ledamöter, utses ytterligare en ersättare för var och en av dessa ledamöter.

Därefter görs på motsvarande sätt successivt ytterligare beräkningar för de ledamöter vilkas ersättare har utsetts för sju eller flera ledamöter, nio eller flera ledamöter, och så vidare, så länge antalet ersättare är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt.

Om andelen ersättare av de platser som ett parti fått utgör ett brutet tal, skall detta avrundas till närmast högre hela tal.

17 § Om det för ett parti inte kommer att utses minst två ersättare i kommunfullmäktige, skall följande gälla.

Om det sedan ersättare utsetts enligt 16 § visar sig att det för ledamot eller ledamöter i ett parti utsetts bara en ersättare, skall ytterligare en beräkning göras till dess minst två ersättare utsetts.

Kan någon ersättare för en viss ledamot inte utses på det sättet, utses ingen ersättare för den ledamoten.

Riksdagsvalet

18 § Om en ledamot i riksdagen avgår under valperioden, skall den centrala valmyndigheten på anmälan av riksdagens talman utse en ny ledamot. Till ny ledamot skall utses den som står i tur att inträda enligt ordningen mellan ersättarna enligt 14 §.

19 § Om en ny ledamot tidigare varit ersättare enligt 14 § tredje stycket för den avgångna ledamoten skall en ny ersättare utses enligt 14 §. Har mandatet flyttats från en valkrets till en annan, skall det anses ha tilldelats den sistnämnda valkretsen vid valet.

Ersättare för en annan ledamot som utsetts i stället för en ledamot som avgått är de övriga kandidater som skulle ha varit ersättare för den avgångna ledamoten.

20 § Den centrala valmyndigheten skall på anmälan av riksdagens talman med tillämpning av 14 § om möjligt utse två nya ersättare, om

1. antalet ersättare för en riksdagsledamot har minskat till hälften eller mindre än hälften av det antal som utsetts vid valet därför att ersättare har utsetts till ordinarie ledamöter eller har avgått av någon annan orsak, eller

2. antalet ersättare inte är tillräckligt stort för att ersättare skall kunna inträda i en ledamots ställe.

Övriga val

21 § Om en ledamot i landstingsfullmäktige, kommunfullmäktige eller Europaparlamentet avgår under valperioden, skall respektive valmyndighet efter anmälan utse en ny ledamot. Ny ledamot skall utses enligt vad som tillämpas för riksdagsvalet enligt 18 och 19 §§.

22 § Om en ersättare i landstingsfullmäktige har utsetts till ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av någon annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av fullmäktiges ordförande göra nya beräkningar och utse ytterligare en ersättare för varje ledamot som berörs.

Ersättare för en annan ledamot som utsetts i stället för en ledamot som avgått är de övriga kandidater som skulle ha varit ersättare för den avgångna ledamoten.

Vid beräkningen skall samma beräkning som vid utseende av ersättare tillämpas. Kan någon ersättare inte utses enligt första stycket, utses ingen ersättare.

23 § Om en ersättare i kommunfullmäktige har utsetts till ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av någon annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av fullmäktiges ordförande göra nya uträkningar och fastställa ytterligare en ersättare för varje ledamot som berörs. I de fall antalet ersättare också efter det att ersättare avgått uppgår till minst det antal som fullmäktige bestämt, skall en ny ersättare utses bara om ledamoten i annat fall skulle komma att sakna ersättare som utsetts för henne eller honom.

Ersättare för en annan ledamot som utsetts i stället för en ledamot som avgått är de övriga kandidater som skulle ha varit ersättare för den avgångna ledamoten.

Vid uträkningen skall 18 och 19 §§ tillämpas. Kan någon ersättare inte utses enligt första stycket, utses ingen ersättare.

24 § Den centrala valmyndigheten skall på anmälan av Europaparlamentet med tillämpning av reglerna om utseende av ersättare om möjligt utse två nya ersättare, om antalet ersättare för en ledamot har minskat till hälften eller mindre än hälften av det antal som utsetts vid valet därför att ersättare har utsetts till ledamot eller har avgått av någon annan orsak.

Valets avslutning

Riksdagsvalet och valet till Europaparlamentet

25 § När den centrala valmyndigheten har fördelat mandatet mellan partierna och utsett ledamöter och ersättare, skall valresultatet tillkännages genom att det kungörs i Post- och Inrikes Tidningar. Därmed är valet avslutat.

Det skall också kungöras i Post- och Inrikes Tidningar, när nya ledamöter och ersättare utsetts enligt 18–20 och 24 §§.

Valet till landstings- och kommunfullmäktige

26 § När länsstyrelsen har fördelat mandatet mellan partierna och utsett ledamöter och ersättare skall valresultatet kungöras genom att protokollet läggs fram för granskning. Därmed är valet avslutat.

Detsamma skall gälla när nya ledamöter och ersättare utsetts enligt 21–23 §§.

27 § Om färre än halva antalet ledamöter utsetts i landstings- eller kommunfullmäktige, skall Valprövningsnämnden upphäva valet och besluta om omval av samtliga ledamöter och ersättare.

Utfärdande och granskning av bevis för den som blivit utsedd

28 § För den som blivit utsedd till ledamot av riksdagen, landstingsfullmäktige, kommunfullmäktige eller Europaparlamentet eller till ersättare skall respektive valmyndighet genast utfärda bevis om detta. I beviset skall den valmyndigheten ange

1. namnet på den som blivit utsedd, och
2. den tid, det parti och den valkrets som ledamoten eller ersättaren blivit utsedd för.

Ett bevis för ersättare skall dessutom i förkommande fall innehålla uppgift om den eller de ledamöter som han eller hon utsetts till ersättare för och ordningen mellan ersättarna, om flera ersättare utsetts för samma ledamot.

29 § Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från beräkning vid vilken ledamoten eller ersättaren blivit utsedd. Beviset skall skickas till den som blivit utsedd. Vid riksdagsval skall beviset även skickas till Val-

prövningsnämnden och riksdagens talman. Bevis som avser ledamot i Europaparlamentet skall dessutom skickas till parlamentet. Bevis som avser landstings- och kommunfullmäktige skall skickas till respektive fullmäktige.

30 § Valprövningsnämnden skall granska bevis för riksdagsledamöter eller ledamöter i Europaparlamentet och ersättare för att pröva om dessa blivit utfärdade i enlighet med 28 §. Granskningen skall efter riksdagsval vara avslutad senast dagen innan den riksdag som valet gällt samlas till riksmöte. Övriga bevis som kommer in till Valprövningsnämnden skall granskas så snart det kan ske. Berättelse om granskningen skall genast överlämnas till riksdagens talman. Gäller valet ledamöter i Europaparlamentet, skall berättelse om granskningen dessutom skickas till parlamentet.

31 § Valprövningsnämnden får uppdra åt ordföranden eller ersättaren för ordföranden att på nämndens vägnar granska bevis för en riksdagsledamot eller ledamot i Europaparlamentet och ersättare för sådana ledamöter som utses under löpande valperiod med anledning av att en ledamot avgått eller ersättare utsetts enligt 18–20 och 24 §§.

AVDELNING V. AVSLUTANDE BESTÄMMELSER

15 kap. Överklagande

1 § Beslut eller andra åtgärder enligt denna lag får överklagas endast i den utsträckning som anges i detta kapitel.

Överklagande hos länsstyrelsen

2 § Ett beslut av en valnämnd att inte godta ett hinder mot att ta emot ett uppdrag som röstmottagare får överklagas hos länsstyrelsen. Tiden för överklagande räknas från den dag beslutet meddelades.

Länsstyrelsens beslut enligt denna paragraf får inte överklagas.

Överklagande hos Valprövningsnämnden

3 § Hos Valprövningsnämnden får överklagas

1. följande beslut av länsstyrelsen:
  - a) beslut enligt 4 kap. 8 och 13 §§ om fastställande av valkretsindelning för val till landstings- och kommunfullmäktige,
  - b) beslut enligt 4 kap. 10 och 14 §§ om antalet valkretsmandat för val till landstings- och kommunfullmäktige,
  - c) beslut enligt 4 kap. 17 § om indelning i valdistrikt,
2. länsstyrelsens eller den centrala valmyndighetens beslut om rättelse i en röstlängd,
3. följande beslut av den centrala valmyndigheten eller, i förekommande fall, länsstyrelsen:
  - a) beslut enligt 4 kap. 3 § om antalet valkretsmandat vid val till riksdagen,
  - b) beslut i ett ärende enligt 2 kap. om registrering av partibeteckning,
  - c) beslut i ett ärende enligt 2 kap. om anmälan av kandidater eller 6 kap. om valsedlar,

4. länsstyrelsens eller den centrala valmyndighetens beslut att fastställa utgången av ett val eller av en sådan sammanräkning för att förordna efterträdare eller ersättare som sägs i 14 kap. 18–24 §§.

4 § Ett beslut som avses i 3 § 4 får överklagas av

1. den som enligt röstlängden haft rösträtt vid valet, och
2. ett parti som deltagit i valet.

Beslutet får också överklagas av en kandidat som inte har varit upptagen i den aktuella röstlängden, när det gäller frågan om förordnande av honom eller henne som ledamot, efterträdare eller ersättare.

Hur överklagandet görs

5 § Ett överklagande ges in till den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet (beslutsmyndigheten).

6 § Ett överklagande skall ha kommit in till beslutsmyndigheten

1. i ett ärende som avses i 3 § 1 samt 3 a och b: senast inom tre veckor från den dag det överklagade beslutet kungjordes eller, om beslutet inte har kungjorts, inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet,

2. i ett ärende som avses i 3 § 2: senast onsdagen före valdagen,

3. i ett ärende som avses i 3 § 3 c: senast inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet,

4. i ett ärende som avses i 3 § 4: tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att valet avslutades eller, om överklagandet gäller beslut om att förordna nya ledamöter eller ersättare enligt 14 kap. 18–24 §§, inom tio dagar efter det att sammanräkningen avslutades.

Det är Valprovsningsnämnden som avgör om överklagandet har kommit in i rätt tid.

7 § Om ett överklagande kommit in till Valprovsningsnämnden inom överklagandetiden, skall det tas upp till prövning även om skrivelsen med överklagandet inte kommit till beslutsmyndigheten i tid.

Prövningen av överklagande av val

8 § I de ärenden som avses i 3 § 4 skall beslutsmyndigheten snarast möjligt efter att tiden för överklagande gått ut på en gång kungöra samtliga överklaganden och lämna dessa till Valprovsningsnämnden.

Kungörelsen skall införas

1. i Post- och Inrikes Tidningar om överklagandet gäller riksdagen eller Europaparlamentet,

2. i ortstidning inom landstinget respektive kommunen om överklagandet gäller landstings- eller kommunfullmäktige.

I kungörelsen skall en viss kort tid anges inom vilken den som vill yttra sig över överklagandena skall ha gjort det till Valprovsningsnämnden.

9 § Beslutsmyndigheten skall skyndsamt till Valprovsningsnämnden yttra sig över överklagandena. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas.

10 § Ett beslut genom vilket någon har förordnats till ledamot i landstings- eller kommunfullmäktige eller till ersättare gäller även om beslutet har överklagats. Om någon annan förordnats till ledamot eller ersättare med anledning av överklagandet, gäller det beslutet så snart det val eller den sammanräkning har avslutats som ledamoten eller ersättaren blivit förordnad genom.

Ledamöter i Europaparlamentet tillträder sitt uppdrag då de förordnats och deras behörighet prövats av Europaparlamentet.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986:223) gäller inte beslut som sägs i denna paragraf.

11 § När Valprövningsnämnden prövar ett överklagande, skall nämndens samtliga ledamöter vara närvarande. Om överklagandet avser ett beslut genom vilket utgången av ett ordinarie val till riksdagen eller ett ordinarie val till landstings- eller kommunfullmäktige har fastställts, skall nämnden ha samma sammansättning som den hade vid tiden för dessa val. Om överklagandet avser ett beslut genom vilket utgången av ett annat val fastställts, får nämnden ha den sammansättning den hade vid tiden för det valet.

12 § Myndigheter och andra som har hjälpt till vid valet skall lämna Valprövningsnämnden de upplysningar och yttranden som nämnden begär.

Om Valprövningsnämnden finner att någon behöver höras som vittne vid domstol, kan nämnden förordna att vittnesförhör skall hållas vid tingsrätt.

Vid bevisupptagning enligt andra stycket gäller 35 kap. 10 och 11 §§ rätttegångsbalken. Ersättning till vittnen skall betalas av allmänna medel. Kostnaden för detta skall stanna på staten.

13 § Valprövningsnämnden skall upphäva ett val i den omfattning som det behövs och förordna om omval i den berörda valkretsen

1. om det vid förberedande och genomförande av valet som en myndighet svarar för förekommit avvikelse från föreskriven ordning, eller

2. om någon hindrat röstningen, förvanskat lämnade röster eller otillbörligen verkat vid valet på något annat sätt.

Kan rättelse åstadkommas genom förnyad sammanräkning eller någon annan sådan mindre ingripande åtgärd, skall nämnden i stället uppdra åt beslutsmyndigheten att vidta en sådan rättelse.

Rättelse enligt första eller andra stycket skall ske bara om det med fog kan antas att vad som förekommit har inverkat på valutgången.

Ett omval till riksdagen eller landstingsfullmäktige avser endast det antal fasta mandat och utjämningsmandat som tilldelades den berörda valkretsen vid det upphävda valet.

14 § Om det vid en sammanräkning som avses i 14 kap. 18–24 §§ har förekommit avvikelse från föreskriven ordning och det inte är osannolikt att avvikelsen har inverkat på utgången av sammanräkningen, skall Valprövningsnämnden upphäva sammanräkningen och uppdra åt beslutsmyndigheten att vidta den rättelse som behövs.

15 § Om ett visst beslut inte får överklagas eller om det skall överklagas i särskild ordning, får en omständighet som avses med beslutet inte åberopas vid prövning enligt 13 eller 14 §.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006, då vallagen (1997:157) skall upphöra att gälla.

2. Partibeteckningar som har registrerats enligt den upphävda lagen skall anses registrerade enligt den nya lagen.

3. Beslut om indelning i valkretsar och valdistrikt som har fattats enligt den upphävda lagen skall anses fattade enligt den nya lagen.

På regeringens vägnar

GÖRAN PERSSON

BOSSE RINGHOLM
(Justitiedepartementet)